

[378.147:74]:001.818

Оксана Смірнова

ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ МЕДІАПРЕЗЕНТАЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкривається зміст, сутність і значення медіа-презентацій, як одного з інноваційних засобів підготовки сучасного фахівця образотворчого мистецтва. Також, наводиться ряд методів навчання декоративно-прикладного мистецтва вчителів образотворчого мистецтва у сучасному вищому педагогічному навчальному закладі. Це такі, як: метод евристичної моделі, метод гірлянд випадковостей та асоціацій, діалогічної взаємодії, концентрованого навчання, котрі виконують важливу функцію у формуванні компетентноспроможного професіонала образотворчості.

Ключові слова: *медіапрезентації, метод евристичної моделі, метод гірлянд випадковостей та асоціацій, метод діалогічної взаємодії, метод концентрованого навчання.*

В статье раскрывается содержание, сущность и значение медиапрезентаций, как одного из инновационных средств подготовки современного специалиста изобразительного искусства. Также, приводится ряд методов учебы декоративно-прикладного искусства учителей изобразительного искусства в современном высшем педагогическом учебном заведении. Это такие, как: метод эвристической модели, метод гирлянд случайностей и ассоциаций, диалогического взаимодействия, концентрированной учебы, которые выполняют важную функцию в формировании компетентного профессионала изобразительного искусства.

Ключевые слова: *медиапрезентации, метод эвристической модели, метод гирлянд случайностей и ассоциаций, метод диалогического взаимодействия, метод концентрированного обучения.*

Maintenance, essence and value of mediapresentations, opens up in the article, as one of innovative facilities of preparation of modern specialist of fine art. Also, the row of methods of studies of the decoratively-applied art of teachers of fine art is pointed in modern higher pedagogical educational establishment. It such, as : the method of heuristic model, method of garlands of chances and associations, dialogic co-operation, concentrated studies, which execute important function in forming of competent professional of fine art. Attention is accented on the features of introduction of the Ukrainian decoratively-applied art as one of important methods of bringing in youth to the inheritance of folk pedagogics. The historiography and the psychological and pedagogical analysis of theoretical and practical aspects of improvement of the

system of revival of the decoratively-applied art which forms national consciousness of future teachers of fine art is carried out. Student young people are described, as the most energetic, dynamic part of population, which must realize objective meaningfulness of national education for providing of active voice in public and cultural life of the state. There is expediency of the use of the decoratively-applied art in the educational-educator process of INSTITUTE of higher, which assists forming of the patriotic feelings, development of national consciousness. Attention is accented on forming of national and civil positions, mobility, competence, high spirituality, moral, labour, aesthetic lines for students exactly in times of studies in higher educational establishment.

Key words: *medyaprezentatsyy, method of heuristic model, method of garlands of chances and associations, dialogic co-operation concentrated studies.*

У нинішніх умовах реформування освіти мета професійної підготовки вчителя – навчитися пробуджувати у вихованців інтерес до творчості, до розуміння прекрасного у природі, мистецтві, до наповнення елементами естетики оточуючого середовища. Одним із шляхів досягнення цієї мети є використання на уроках образотворчого мистецтва народного декоративно-прикладного мистецтва, застосування якого, як стверджував В. О. Сухомлинський [5, с. 304], вимагає ґрунтовної методичної підготовки вчителя, знання ним психології дитини, оволодіння теоретичним та практичним багажем знань та вмінь.

Такі вимоги є актуальними щодо організації національного процесу у ВНЗ й обумовлені потребою формування гармонійної особистості в умовах загальноосвітньої школи, що передбачає підвищення ролі декоративно-прикладного мистецтва в період докорінних перетворень та зростання культурологічної ролі освіти.

Все більшого значення набуває високий рівень оволодіння інноваційними методами навчання майбутніх професіоналів, володіння ними фаховою майстерністю, що потребує вирішення питань наукового обґрунтування й практичного втілення сучасних технологій у підготовці майбутнього фахівця образотворчого мистецтва.

Аналіз літературних джерел показав, що сьогодні вже накопичено значний досвід використання сучасних комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі школи та вищих навчальних закладів, що висвітлено в працях науковців: Н. Апатової, Н. Балик, А. Верланя, М. Жалдака, Л. Занкова, О. Кузнєцова, В. Монахова, Ю. Рамського та ін. Проблеми змін функціональної спрямованості художньої освіти в різних аспектах розглядалися в працях Н. Ганнусенко, І. Зязюна, Л. Масол, С. Нічкало, В. Рогозіної, О. Шевнюк та ін. В аспекті декоративно-прикладного мистецтва вказану проблему досліджували Т. Кара-Васильєва, В. Кузьменко, О. Потапенко, О. Потебня, І. Пошивайло, Б. Рібаков, С. Танадайчук, М. Станкевич та ін.

Мета статті полягає у розкритті змісту та сутності медіапрезентацій

як однієї зі складників сучасних технологій підготовки фахівців образотворчого мистецтва, у здійсненні методичного аналізу застосування новітніх комп'ютерних технологій у процесі навчання декоративно-прикладного мистецтва.

Головне завдання сучасної педагогічної науки та практики – розкрити творчу індивідуальність, розкрити активність, індивідуальність, самостійність майбутніх фахівців. Необхідно визначити і створити умови, які б стимулювали духовне зростання, пізнавальну спрямованість особистості. Україна у третьому тисячолітті переживає значні соціально-економічні зрушення, що зумовлює реформування діяльності усіх соціальних інститутів суспільства. Провідним завданням цих інститутів має стати піднесення людини як найвищої цінності, розвиток її інтелекту, творчих можливостей. Одним із найбільш актуальних питань є підготовка майбутнього фахівця образотворчого мистецтва. Для організації процесу засвоєння знань із декоративно-прикладного мистецтва, досягнення високого рівня їх узагальнення, диференціації, інтеграції, класифікації та встановлення причинно-наслідкових зв'язків, переносу в нові ситуації викладач повинен пояснювати, переконувати, демонструвати приклади і прийоми художньої діяльності, орієнтуючись на сучасні інноваційні технології навчання у ВНЗ. Важливо, що діяльність викладача передбачала стимулювання проявів самостійності студентів, надання їм необхідної допомоги. Закріплення знань і вмінь повинне відбуватися за допомогою перегрупування повідомлень, визначення головних положень та інших прийомів запам'ятовування матеріалу, наприклад, використання опорних схем. У декоративно-прикладному мистецтві те, що неможливо формалізувати певними поняттями, доцільно продемонструвати відповідними зразками дій викладача, які повторюються студентами й закріплюються в процесі виконання вправ.

Педагогічна взаємодія викладача й студентів стосовно набуття знань та вмінь із декоративно-прикладного мистецтва полягає в поступовому послабленні безпосередньої допомоги викладача, сприянні розвитку самостійності майбутніх педагогів під час їх практичної роботи на лабораторних заняттях.

Раціонально, якщо реалізація змісту навчального матеріалу спиратиметься на дедуктивний шлях, згідно з якими ознайомлення з принциповими загальними положеннями передуватиме вивченню конкретних явищ [4, с. 192]. Відповідно до даного положення робота з формування кожного поняття в галузі декоративно-прикладного мистецтва передбачатиме його чітку вербальну локалізацію, демонстрацію педагогом практичних навичок технології декоративно-прикладного мистецтва з акцентуванням на послідовності етапів даного процесу, наслідування та дотримання поетапності виконання завдань студентами. З метою аналізу певного твору декоративно-прикладного мистецтва щодо відображення в ньому досліджуваного поняття нами було переглянуто твори народних майстрів і студентські навчальні та творчі роботи.

Розглядаючи процес навчання декоративно-прикладного мистецтва як формування когнітивного компонента художньо-педагогічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, зупинимось на прикладі вивчення такої видової категорії декоративно-прикладного мистецтва як «вишивка». У процесі дослідження змісту вказаного виду декоративно-прикладного мистецтва перед студентами були поставлені такі завдання: ознайомитися з історичним становленням даного виду, навчитися визначати основний зміст його провідних категорій, опанувати техніки його виконання, ознайомитися зі своєрідністю застосування даної техніки в авторських творах та перспективами сучасних інтерпретацій.

Робота з формування в студентів поняття про видову категорію декоративно-прикладного мистецтва «вишивка» розпочинається під час вивчення теми «Українська народна вишивка» із демонстрації робіт народних майстрів України, у яких найбільш виразно представлені традиції нашого народу. Шляхом дискусії встановлюється, що існують певні закони та правила, за якими працює майстер.

Далі студентам пропонується чітке формулювання основних характеристик вишивки, технік її виконання та ілюструється етапність основних методів виконання. Здійснюється показ зразків вишивок, виконаних різними техніками. На даному етапі навчання студентам необхідно було відтворити зразки, використовуючи основні техніки.

З метою закріплення поняття «вишивка» студенти виконують вправи, спрямовані на пошуки засобів художньої виразності у творах народних майстрів (за вибором). Студентам пропонується виконати копію вишитого виробу за допомогою будь-якої техніки вишивки. Застосування прийомів відбувалося у процесі виконання робіт як традиційного характеру, так і творів, що є зразками різноманітних стильових напрямів декоративно-прикладного мистецтва. Це дало змогу студентам усвідомити той факт, що в образотворчому мистецтві втілення поняття може зазнавати певних змін у межах різноманітних стильових напрямів, бути своєрідно інтерпретованим різними авторами. Але при цьому сутність самого поняття залишається незмінною, змінюються лише способи його вираження.

На завершення майбутні вчителі створювали авторський твір декоративно-прикладного мистецтва, у якому за допомогою орнаментальної композиції та обраної техніки вишивки відтворювали традиції. В обговоренні та оцінюванні творів брали участь усі присутні на занятті студенти. Роботи оцінювали за такими параметрами: виразність зображення; відповідність правилам і техніці виконання, цілісність художнього образу.

Зазначений етап вивчення декоративно-прикладного мистецтва майбутніми фахівцями образотворчості базується на евристичній моделі навчально-творчої діяльності (О. М. Кулюткін, О. Н. Лук, Н. С. Мартинович, М. І. Махмутов, А. М. Столяров), яка становить собою систему евристичних правил діяльності викладача та студентів, що розроблені з урахуванням принципів педагогічного управління з метою розвитку інтуїтивних

процедур у виконанні творчих завдань. Об'єднуючим принципом зазначеної системи є актуалізація творчої активності у вирішенні навчальної проблеми. Евристичне навчання часто використовує дослідницькі методи роботи.

Ми пропонуємо в процесі навчання застосовувати метод гірлянд випадковостей та асоціацій [1] у формі колективного вирішення проблеми, обговорення навчальної теми, визначення шляхів індивідуального творчого пошуку.

Ефективно показав себе також метод діалогічної взаємодії [2], який забезпечував нові якості навчального процесу: демократичність, постійне отримання зворотного зв'язку, динамічний шлях засвоєння нової інформації; оптимально організована навчальна дискусія сприяла розвитку творчого мислення студентів.

У навчанні декоративно-прикладного мистецтва застосовувався також метод концентрованого навчання (А. А. Остапенко) [3, с. 118], який передбачав засвоєння студентами значної кількості інформації без збільшення навчального часу за рахунок більшої її систематизації. Іntenсифікація навчального процесу відбувалася шляхом систематизації та перекомпонування інформації.

В умовах вищого навчального закладу застосовувався також метод «занурення» як довгострокове спеціально організоване заняття з одного або кількох близьких предметів (М. П. Щетинін). Наслідком використання методу занурення є незвичайно високий рівень концентрування уваги та розкріпачення творчих здібностей студентів. Загальними принципами реалізації концепції концентрованого навчання визначено різноманітність взаємодоповнюючих форм навчальної діяльності, інтеграцію навчального матеріалу та збільшення дидактичних одиниць із подальшою їх фіксацією у графічному вигляді, групові та колективні форми навчання, співпраця викладачів та студентів.

Ми пропонуємо вводити в процес навчання декоративно-прикладного мистецтва інформаційно-комунікаційні технології. Факторами, що сприяють інтенсифікації навчання за допомогою інформаційних технологій, є дидактичні можливості використання комп'ютера; введення в навчальні плани загальноосвітніх шкіл пропедевтичного курсу інформатики; сформована психологічна, мотиваційна й практична готовність студентів до використання комп'ютерів у навчанні.

Перевагами інформаційних технологій нами визначено скорочення часу на вироблення необхідних технологічних навичок студентів, досягнення диференціації навчання, можливість моделювання технологічних процесів за допомогою комп'ютерної анімації з метою створення ігрової пізнавальної ситуації, розширення візуально-дидактичної бази навчання, підвищення мотивації навчальної діяльності.

Використання інформаційних технологій як фактора забезпечення перенесення теоретичних знань на рівень практичних умінь полягає в навчанні проектування медіапрезентацій. Основною метою використання

мультимедійних технологій у процесі навчання декоративно-прикладного мистецтва є підвищення інтересу до предмета, організація індивідуальної навчальної діяльності студентів, скорочення непродуктивних витрат часу на технічні роботи, розвиток творчої активності, підвищення виразності, доступності навчального матеріалу за допомогою персонального комп'ютера тощо.

Студентів ми спонукали до цілеспрямованості в процесі створення медіапрезентації, навчали визначати її місце в навчальному процесі під час опрацювання нового матеріалу, а також закріплення, повторення вивченого, узагальнення, систематизації знань, формування навчальних умінь і навичок.

Мультимедійне заняття може досягти максимального навчального ефекту, якщо воно є осмисленим цілісним продуктом, а не випадковим набором слайдів. Певний набір усної, наочної, текстової інформації перетворює слайд на навчальний епізод як самостійну дидактичну одиницю.

Під час створення медіапрезентації студент виконує функції сценариста, режисера й постановника відповідно до демонстраційно-моделюючих засобів. Своєрідним сценарієм навчального заняття з описом змісту кожного слайда (звуковий супровід, графічне зображення, використання аудіо- та відеофрагментів, можливостей програми PowerPoint) та місця застосування слугує план-конспект заняття.

Підготовлені студентами медіапрезентації, які характеризуються якісним, яскравим, чітким зображенням на екрані, детальним викладом матеріалу, коригуванням темпу й обсягу навчального матеріалу, сприяють підвищенню рівня використання наочності на занятті, зростанню продуктивності вивчення технологій декоративно-прикладного мистецтва, встановленню міжпредметних зв'язків. Звукові ефекти, які супроводжують появу кожного слайда, та використання анімації сприяють усвідомленню студентами важливості кожного фрагмента, його значущості для усвідомлення сутності декоративно-прикладного мистецтва.

Аналіз розроблених студентами медіапрезентацій свідчить, що вони сприяють посиленню мотивації навчання, зростанню його якості шляхом підвищення інформаційної культури студентів, засвоєнню базових знань із декоративно-прикладного мистецтва, формуванню навичок самоконтролю.

На наш погляд, організація засвоєння інформації на основі поєднання навчального матеріалу з його зоровим сприйняттям є найбільш ефективною, оскільки одночасне використання аудіо- і відеоінформації підвищує рівень запам'ятовування до 40–50 %.

Під час використання мультимедійних технологій структура заняття принципово не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, змінюються, можливо, тільки їх часові характеристики. Необхідно відзначити, що етап мотивації в даному випадку збільшується й несе пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішності навчання,

оскільки без інтересу до здобуття знань, без уяви й емоцій немислима творча діяльність студента.

Студентів зацікавлює новизна проведення мультимедійних занять. В аудиторії під час таких занять створюються умови для активного спілкування, під час якого студенти прагнуть висловлювати думки, вони охоче виконують завдання, виявляють цікавість до матеріалу, що вивчається. Студенти вчаться самостійно працювати з навчальною, довідковою та іншою літературою з предмета. Ця технологія може використовуватися для анонсування теми заняття як супровід до пояснення викладача, як інформаційно-навчальний посібник та для контролю знань. Тому застосування інформаційних технологій у процесі вивчення курсу «Декоративно-прикладне мистецтво» створює широкий спектр можливостей для реалізації дидактичної мети, розвитку творчості, формування образного мислення та виховання культури спілкування.

Використання в процесі навчання медіапрезентацій допомогло розкрити природу створення творчої роботи від задуму до втілення композиції з імпровізованими формою, об'ємом, трансформацією кольору, тону, графічного ритму.

Художнє проектування студентами медіапрезентацій також виконує завдання всебічного розвитку творчих здібностей особистості, а саме: фантазії та художньої уяви; асоціативного сприйняття, розуміння поняття ритму в природі та мистецтві; уміння віднайти необхідну «фактуру» з великої кількості комп'ютерних варіантів; відчуття простору та форми, контрасту величин і форм, статички й динаміки, симетрії й асиметрії кольорової палітри. Робота з комп'ютером також створює можливості для імітації різних технік: колажу, вишивки, бісероплетіння тощо, створення композиції із застосуванням моделей геометричних та інших фігур.

Результати нашого дослідження довели, що формування вмінь студентів створювати навчально-художні медіапрезентації виступає одним із факторів забезпечення їх готовності до методичної діяльності вчителя в загальноосвітній школі.

Так аналіз медіапрезентації студентки А. дозволяє віднести виконання поставленого перед студентами завдання до репродуктивного (низького) рівня сформованості когнітивного компонента художньо-педагогічної компетентності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Виконане студенткою завдання, відзначається наявністю утруднення в розумінні специфіки декоративно-прикладного мистецтва, у даній медіапрезентації фрагментарно представлені знання з теорії та історії декоративно-прикладного мистецтва, майже відсутній аналітичний підхід, інформація несе в собі елементарні знання про смислові характеристики декоративно-прикладного мистецтва, відтворені технології на рівні окремих фрагментів, знання про можливості взаємовпливу різних видів мистецької творчості відсутні.

Реконструктивний рівень, представлений медіапрезентацією

студента В., характеризується наявністю позитивного ставлення до педагогічної професії та мистецтва, елементарними основами образного мислення. Студент виявив достатню сформованість умінь створювати презентацію. Ця робота констатує усвідомлення студентом позитивного впливу декоративно-прикладного мистецтва на духовний розвиток особистості, але при цьому відображає несистематизований підхід до проектування візуальної інформації.

Студенткою С. було представлено медіапрезентацію творчого рівня. Виконана робота характеризувалася системністю теоретичних і практичних художньо-педагогічних знань, розвинутими вміннями візуального проектування. Медіапрезентація характеризується також пошуком нових підходів до навчання декоративно-прикладного мистецтва, варіативністю та оригінальністю методичних прийомів, що виявлено в музичному та зоровому оформленні систематизованого інформаційного блоку.

Таким чином, з метою використання сучасних технологій підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва нами запропоновано використання інформаційних технологій як фактора забезпечення перенесення теоретичних знань студентів на рівень практичних умінь, що полягає в навчанні проектуванню медіапрезентацій. Виявлено, що основними результатами використання мультимедійних технологій у процесі навчання декоративно-прикладного мистецтва є підвищення інтересу до предмета, організація індивідуальної навчальної діяльності студентів, скорочення непродуктивних витрат часу на технічні роботи, розвиток творчої активності, підвищення виразності, доступності навчального матеріалу за допомогою персонального комп'ютера тощо.

Безумовно, виокремлені методи сучасних технологій підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва не вичерпують все розмаїття практичних рішень. Перспективи подальшого напрямку дослідження пов'язані саме, з методикою формування національної свідомості на визначення культурологічного напрямку підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаревская Е. В. Личностно-ориентированное образование: сущность, содержание, технологии / Е. В. Бондаревская – Ростов н/Д: РГПИ, 1995. – 128 с.
2. Масол Л. М. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій / Масол Л. М. // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 1. – С. 2–5.
3. Остапенко А. А. Концентрированное обучение: модели образовательной технологии / Остапенко А. А. // Школьные технологии. – 1999. – № 5. – С. 117–153.
4. Падалка Г. С. Педагогічні технології: навч. посібник / Падалка Г. С., Нісімчук А.М. [та ін]. – К.: Укрениклопедія, 1995. – 254 с.
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. – К.: Рад. школа, 1988. – 680 с.